

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000544

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 11-03-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рибалка Сабіна Вікторівна

2. Sabina V. Rybalka

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 035 Філологія

Дата захисту: 09-03-2026

Спеціальність за освітою: 035 Філологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 11719

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.41.21

Тема дисертації:

1. Особливості концептуалізації англомовної сфери торгівлі.
2. Peculiarities of the conceptualisation of the Englishlanguage sphere of trade.

Реферат:

1. Дисертація присвячена дослідженню способів та механізмів концептуалізації англомовної торговельної сфери. Актуальність поданого дослідження зумовлена загальним вектором сучасної лінгвістики, спрямованим на дослідження способів та механізмів концептуалізації емпіричних фрагментів, важливим з яких є сфера торгівлі, оскільки вона є невід'ємною складовою будь-якого розвиненого суспільства та охоплює в більшій чи меншій мірі практично всіх його членів. З огляду на відсутність праць, які деталізують принципи та механізми концептуалізації та мовної об'єктивації англомовної торговельної сфери, запропоноване дослідження може вважатися релевантним та нагальним для сучасних лінгвокогнітивних студій. Мета дисертації полягає в комплексному дослідженні особливостей концептуалізації торговельної сфери в англійській мові. Наукова новизна дисертаційної праці представлена тим, що у ній вперше здійснено комплексний аналіз концептуалізації англомовної торговельної сфери, зокрема: - запропоновано та апробовано двокомпонентний підхід до аналізу концептуалізованого фрагменту дійсності (рівень концепту та рівень фрейму), що забезпечує узгоджене поєднання матричного та фреймового моделювання; -

змодельовано синхронійну матричну організацію макроконцепту TRADE та встановлено структуру його номінативного поля; - реконструйовано етимологічний базис концептуалізації торговельної сфери із залученням метода фігурно-фонові кореляції; - систематизовано особливості метафоричної об'єктивації концепту TRADE; - побудовано когнітивну модель фрейму TRADE та висвітлено його доменну структуру; - удосконалено підхід до аналізу внутрішньофреймових зв'язків через поєднання фреймового моделювання з концепцією силової динаміки, що дало змогу типологізувати схеми взаємодії у межах торговельних сценаріїв; - поглиблено методіку аналізу базисних фреймів як пропозиційних шаблонів вербалізації торговельних відносин у межах сценаріїв фрейму TRADE; - виявлено роль простору у концептуалізації абстрактних торговельних відносин. Науково-методологічною базою дослідження слугували такі фундаментальні концепції, принципи і положення: положення теорії когнітивної лінгвістики (А. Wierzbicka, С. Жаботинська, О. Кубрякова, А. Приходько), теорія базисних фреймів (С. Жаботинська), концепція силової динаміки (L. Talmy, P. Wolff), теорія просторової семантики (L. Talmy, P. Wolff, J. Taylor, J. Zlatev, B. Bloom), концепція втіленого пізнання (R. Langacker; T. Rohrer), теорія концептуальної метафори (G. Lakoff; M. Johnson; Z. Kövecses), теорія внутрішньої форми лексичних одиниць (О. Потебня; В. фон Гумбольдт, В. Манакін), теорія фреймів (М. Minsky, А. Cienki). Матеріалом дослідження слугували 250 одиниць, які вербалізують поняття та відношення англійської торговельної сфери та 1215 контекстів, відібраних з 82 джерел, зокрема двох корпусів англійської мови – English Corpora і Sketch Engine, концептуальних мереж ConceptNet 5.8 та WordNet 3.1, восьми лексикографічних джерел та 70 ресурсів, присвячених торговельному дискурсу, що включають статті, блоги, ділові перемовини, рекламні тексти тощо. Методи дослідження зумовлені особливостями об'єкта і предмета дослідження, поставленою метою та пов'язаними з нею завданнями та включали методи лексикографічного, семантичного і корпусного аналізу, метод лінгвістичної інвентаризації, метод когнітивного аналізу, методи колокаційного, контекстуального і лінгвоконцептуального аналізу, методи етимологічного аналізу та фігурно-фонові кореляції, методи суцільної вибірки і контекстуального аналізу, метод метафоричного аналізу, метод інтерпретаційного аналізу, метод траекторно-орієнтованої кореляції, метод моделювання, метод структурно-семантичного аналізу. Результати дослідження засвідчують, що репрезентація торговельної сфери у ментальному лексиконі людини має дуальну природу, зокрема вона може бути представлена як макроконцепт TRADE, який складається з менш об'ємних за когнітивним змістом концептів, та як однойменний фрейм, який, в свою чергу, теж конституйований рядом доменів, утворених термінальними вузлами та слотами. Ядро номінативного поля концепту TRADE конституйоване вербалізаторами business, commerce, sales, deal, import, export enterprise, exchange, industry, market, barter. Когнітивним фоном його концептуалізації виступають п'ять доменів: BUYER, SELLER, PRICE/MONEY, PRODUCT та схематичний домен MARKET. Зазначені домени включають в себе ряд концептуальних парцел, деякі з яких розподіляються на субпарцели, які конституйовані окремими концептами. Структурно-семантичні відношення між окремими доменами концепту TRADE відображаються у концептуальній матриці, яка схематизує перетин їх когнітивних змістів. Метод фігурно-фонові кореляції дозволив встановити етимологічний базис або фон концептуалізації цільової ідеї торгівлі, що сформований сукупністю раніше концептуалізованих емпіричних фрагментів, які виступають етимологічними доменами.

2. The dissertation is devoted to the study of methods and mechanisms for conceptualising the English-language commercial sphere. The relevance of the presented research is determined by the general vector of modern linguistics, aimed at researching the methods and mechanisms of conceptualisation of empirical fragments, an important one of which is the sphere of trade, since it is an integral part of any developed society and covers, to a greater or lesser extent, practically all its members. Given the scarcity of works that detail the principles and mechanisms of conceptualisation and linguistic objectification in the English-language commercial sphere, the proposed study can be considered relevant and current for modern linguistic-cognitive studies. The purpose of the dissertation is a comprehensive study of the peculiarities of the conceptualisation of the commercial sphere in the English language. The scientific novelty of the dissertation lies in the fact that it presents, for the first time, a comprehensive analysis of the conceptualisation of the English-language TRADE domain. In particular, the study: - proposes and tests a two-component approach to the analysis of a conceptualised fragment of reality (the

conceptual level and the frame level), which ensures a coherent integration of matrix and frame modelling; - models the synchronic matrix organisation of the macroconcept TRADE and establishes the structure of its nominative field; - reconstructs the etymological basis of the conceptualisation of the TRADE domain using the method of figure-ground correlation; - systematises the features of the metaphorical objectification of the macroconcept TRADE; - constructs a cognitive model of the TRADE frame and elucidates its domain structure; - improves the approach to the analysis of intra-frame relations by combining frame modelling with the concept of force dynamics, which makes it possible to typologise patterns of interaction within trade scenarios; - further develops the methodology for analysing basic frames as propositional templates for the verbalisation of trade relations within the scenarios of the TRADE frame; - identifies the role of space in the conceptualisation of abstract trade relations. The following fundamental concepts, principles and provisions served as the scientific-methodological basis of the study: the provisions of the theory of cognitive linguistics (A. Wierzbicka, S. Zhabotynska, O. Kubryakova, A. Prykhodko), the theory of basic frames (S. Zhabotynska), the concept of force dynamics (L. Talmy, P. Wolff), the theory of spatial semantics (L. Talmy, P. Wolff, J. Taylor, J. Zlatev, B. Bloom), the concept of embodied cognition (R. Langacker, T. Rohrer), the theory of conceptual metaphor (G. Lakoff, M. Johnson, Z. Kövecses), the theory of the inner form of lexical units (O. Potebnia, V. von Humboldt, V. Manakin), theory of frames (M. Minsky, A. Cienki). The material of the study was 250 units that verbalize the notions and relations of the English-language commercial sphere and 1215 contexts selected from 82 sources, in particular, two corpora of the English language – English Corpora and Sketch Engine, conceptual networks ConceptNet 5.8 and WordNet 3.1, eight lexicographic sources and 70 resources dedicated to commercial discourse, including articles, blogs, business talks, advertising texts, etc. The research methods are determined by the features of the object and subject of the research, the set goal and related tasks and included methods of lexicographic, semantic and corpus analysis, method of linguistic inventory, method of cognitive analysis, methods of collocational, contextual and linguistic and conceptual analysis, methods of etymological analysis and figure-background correlation, methods of continuous sampling and contextual analysis, method of metaphorical analysis, method of interpretive analysis, method of trajectory-orientational correlation, modelling method, method of structural-semantic analysis. The results of the study prove that the representation of the trade sphere in the mental lexicon of a person has a dual nature, in particular, it can be represented as a macro concept TRADE, which consists of concepts that are less voluminous in terms of cognitive content, and as a frame of the same name, which, in turn, is also constituted by a number of domains formed by terminal nodes and slots. The core of the nominative field of the concept TRADE is constituted by the verbalizers business, commerce, sales, deal, import, export enterprise, exchange, industry, market and barter. The cognitive background of its conceptualisation consists of five domains: BUYER, SELLER, PRICE/MONEY, PRODUCT and the schematic domain MARKET. These domains include a number of conceptual parcels, some of which are divided into sub-parcels that are constituted by separate concepts.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Гудзовата С. В. Роль просторової семантики в концептуалізації англomовної торговельної сфери. Південний архів. Філологічні науки. 2024. Вип. ХСVII. С. 32–38. (наукове фахове видання з філології, видання включене до наукометричної бази Index Copernicus)

- Гудзовата С. В. Концептуалізація англомовної сфери TRADE у контексті теорії силової динаміки. Наукові записки. Серія : філологічні науки. 2024. Вип. 2 (209). С. 100–106 (наукове фахове видання з філології, видання включене до наукометричної бази Index Copernicus)
- Веремчук Е. О., Гудзовата С. В. Роль онтологічних метафор у концептуалізації англомовної сфери торгівлі. Закарпатські філологічні студії. 2023. Вип. 30. С. 83–87. (наукове фахове видання з філології, видання включене до наукометричної бази Index Copernicus)
- Веремчук Е. О., Гудзова С. В. Роль семантичної деривації у формуванні англомовного торговельного лексику. Слобожанський науковий вісник. Серія : Філологія. 2023. № 3. С. 24–28

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Веремчук Ельдар Олександрович
2. Eldar O. Veremchuk

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2926-2090

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Приходько Анатолій Миколайович
2. Anatoliy M. Prykhod'ko

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.02.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:**Повне найменування юридичної особи:** Національний університет "Запорізька політехніка"**Код за ЄДРПОУ:** 02070849**Місцезнаходження:** вул. Жуковського, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69063, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Таценко Наталія Віталіївна

2. Nataliya V. Tatsenko

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.04**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-2604-2340**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Сумський державний університет**Код за ЄДРПОУ:** 05408289**Місцезнаходження:** вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Галуцьких Ірина Анатоліївна

2. Iryna A. Halutskykh

Кваліфікація: д. філол. н., доц., 10.02.04**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Запорізький національний університет**Код за ЄДРПОУ:** 02125243**Місцезнаходження:** вул. Університетська, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Козлова Тетяна Олегівна

2. Tetiana O. Kozlova

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.15

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5879-6054

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Приходько Ганна Іллівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Приходько Ганна Іллівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Дребезов Денис Олегович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна